

پایان تاریخ مدرن در خاور میانه

تألیف

برنارد لوئیس

مترجمان

دکتر محمدرضا ملکی

دکتر فرزاد محمدزاده ابراهیمی

انتشارات جهان سیاست

با همکاری بنیاد حکمرانی خوب، توسعه و صلح

سرشناسه: لوئیس، برنارد، ۱۹۱۶م. - Bernard Lewis
عنوان و نام پدیدآور: پایان تاریخ مدرن در خاورمیانه / نویسنده: برنارد لوئیس / ترجمه
محمدرضا ملکی و فرزاد محمدزاده ابراهیمی
مشخصات نشر: کرج، جهان سیاست؛ تهران: بنیاد حکمرانی خوب، توسعه و صلح،
۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۱۹۶ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.

شابک: 978-622-90577-7-3

موضوع: اسلام و سیاست -- خاورمیانه

موضوع: خاورمیانه -- اوضاع اجتماعی -- قرن ۲۱ م.

موضوع: خاورمیانه -- اوضاع اجتماعی -- قرن ۲۱ م.

رده بندی کنگره: DS۶۳/۱

رده بندی دیویدی: ۹۵۶/۰۵۴

شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۲۸۸۶۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

انتشارات جهان سیاست (با همکاری بنیاد حکمرانی خوب، توسعه و صلح)

نام کتاب: پایان تاریخ مدرن در خاورمیانه

مؤلف: برنارد لوئیس

مترجمان: محمدرضا ملکی و فرزاد محمدزاده ابراهیمی

صفحه آرابی و طراح جلد: جهان سیاست

نوبت چاپ: چاپ اول: ۱۴۰۳

ناشر: انتشارات جهان سیاست (با همکاری بنیاد حکمرانی خوب، توسعه و صلح)

شمارگان: ۹۰۰

چاپ و صحافی: چاپ نسیم

شابک: 978-622-90577-7-3

QR خرید پستی کتاب

نشانی دفتر پخش عمده: تهران، شاهین، خیابان گل لاله، بلوار سرلشکر مخبری (۳۵ متری

گلستان)، پلاک ۱۹۸، طبقه منفی ۱، واحد ۱۱، کد پستی: ۱۴۷۵۸۶۵۸۰۹، تلفن: ۰۲۱-۶۵۱۱۹۷۳۲

نشانی دفتر انتشارات: کرج، جهانشهر، بلوار مولانا، خیابان ابوعلی سینا، خیابان مهرگان شرقی،

شماره ۱۷، ساختمان میرعماد، طبقه ۴، واحد ۷. کد پستی: ۳۱۴۳۶۶۷۱۹۱، تلفن: ۰۲۶-۳۶۵۰۶۷۸۲

تارنمای انتشارات برای خرید پستی کتاب: www.pwpub.ir

کلیه حقوق برای انتشارات جهان سیاست محفوظ است.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

پیشگفتار (فؤاد عجمی)..... ۷

مقدمه

چشم‌انداز تاریخ‌نگار: هنر برنارد لوئیس (فؤاد عجمی)..... ۱۱

فصل اول

پایان تاریخ مدرن در خاورمیانه..... ۲۱

دین و آزادی / ۲۹ / جنگ و صلح / ۳۸ / مرکز و پیرامون / ۴۸ / نفت و آب / ۵۵ / گذشته و آینده / ۶۶ / بازگشت به امپراتوری / ۷۱ / بازگشت به مجد و شکوه / ۷۷

فصل دوم

تبلیغات سیاسی در خاورمیانه..... ۸۱

ریشه‌ها / ۸۱ / حقیقت، دروغ و کنترل / ۸۸ / جعل / ۸۹ / چه کسی نیازمند تبلیغات است؟ / ۹۶ / برخی مضامین تبلیغاتی / ۹۸ / تبلیغات شفاهی / ۱۰۰ / روزنامه‌ها / ۱۰۳ / عناوین و دعاوی / ۱۰۸ / ادبیات و تبلیغات / ۱۱۰ / زبان گفتاری / ۱۱۷ / سخن‌پراکنی / ۱۱۹ / تبلیغات دیداری / ۱۲۳ / سینما / ۱۲۸ / تبلیغات و آپوزسیون / ۱۳۰ / تروریسم و تبلیغات / ۱۳۱ / نتیجه‌گیری / ۱۳۳

فصل سوم

ایران: هامان یا کوروش؟..... ۱۳۷

فصل چهارم

یهودی‌ستیزی جدید—اول مذهب، سپس نژاد، پس از آن چه؟..... ۱۵۵

نکاتی درباره‌ی نویسنده..... ۱۷۳

درباره‌ی گروه مطالعاتی هربرت و جین دوايت..... ۱۷۵

کتاب‌شناسی..... ۱۷۷

نمایه..... ۱۸۱

پیشگفتار

(به قلم فؤاد عجمی)

برای چندین دهه، موضوعات اندیشکدهٔ هوور بر نگرانی‌های گستردهٔ سیاسی، اقتصادی و آزادی فردی متمرکز بوده است. جنگ سرد که ایالات متحده را در طی قرن بیستم درگیر کرد و به چالش کشید، به میزان قابل توجهی بر عملکرد این اندیشکده، از جمله بر انباشت سوابق و مطالعات پژوهشی تأثیرگذار بود. تولید کارهای پژوهشی در خصوص جهان کمونیستی، شواهد پایداری بر آن زمان و آن تلاش‌ها است. اما هیچ وقفه‌ای در کشمکش‌های تاریخی دیده نمی‌شود و کمونیسم صحنهٔ تاریخ را زودتر از چالش بزرگ برخاسته از سرزمین‌های گستردهٔ جهان اسلام ترک نکرده بود. فرجه‌ای کوتاه و مسیری پُر پیچ‌وخم، از سقوط دیوار برلین در نهم نوامبر سال ۱۹۸۹ تا یازده سپتامبر پیموده شده است. پروژه‌ای که به‌تازگی، با عنوان گروه مطالعاتی هربرت و جین دوایت دربارهٔ اسلام‌گرایی و نظم بین‌المللی، در اندیشکدهٔ هوور راه‌اندازی شده است، به ما کمک می‌کند تا به درک عمیق‌تری برسیم از کشمکش در جهان اسلام بین نظم و دشمنان آن، بین مسلمانان مشتاق به حمایت از تفسیر غیرعادلانه قانون و دستاوردهای تجدد و کسانی که مصمم به انکار جایگاه جهان اسلام در نظم مدرن بین‌المللی دولت‌ها هستند. ایالات متحده عمیقاً در جهان اسلام درگیر شده و در معرض خطر قرار گرفته است و ما به گروه مطالعاتی خود در قالب بخش و جزئی از تقابل جاری با اسلام‌گرایان رادیکال می‌نگریم که علیه دولت‌ها به‌ویژه منافع و قدرت آمریکا و همین‌طور نظم سیستم بین‌المللی دولت‌ها اعلان جنگ کرده‌اند.

نکاتی درباره نویسنده

پروفسور برنارد لوئیس (۲۰۱۸-۱۹۱۶)، تاریخ‌دان شهیر بریتانیایی - آمریکایی و استاد بازنشسته گرسی کلیولند ای. داج دانشگاه پرینستون آمریکا در مطالعات خاور نزدیک بود. او از برجسته‌ترین شرق‌شناسان و اسلام‌شناسان غربی قلمداد می‌شود و نظرات وی در این زمینه همواره کانون گسترده‌ترین توجهات جهانی بوده است. لوئیس کتاب‌های بسیاری را عمدتاً تألیف، ترجمه و ویراستاری کرد که برخی از جمله: *مشکل از کجا آغاز شد؟* و *همین‌طور بحران اسلام در زمره* پرفروش‌ترین کتاب‌ها قرار داشته‌اند. او همچنین صدها مقاله را به رشته تحریر درآورد و اگر از او به‌عنوان متخصص پیشرو معاصر در تعاملات بین جهان مسیحیت و اسلام یاد شود، سخنی به‌گزارف گفته نشده است. این پیشکسوت برجسته مطالعات خاورمیانه از *منظر نیویورک تایمز*، برای بیش از ۶۰ سال، جهان اسلام را برای غرب تفسیر و ترسیم می‌کرد. او می‌گفت اغلب ترجیح می‌دهد به رخدادهای از زاویه دید مسلمانان بنگرد. *مارتین کرامر*، استاد و محقق اسرائیلی-آمریکایی مطالعات خاورمیانه در اندیشکده سیاست خاور نزدیک واشینگتن و کالج شالم در اورشلیم، از لوئیس به‌عنوان مؤثرترین مورخ فراجنگ اسلام و خاورمیانه یاد می‌کند. برنارد لوئیس در ۱۹ مه ۲۰۱۸ در ۱۰۱ سالگی و بر اثر کهولت سن بدرود حیات گفت.

درباره گروه مطالعاتی هربرت و جین دوايت

گروه مطالعاتی هربرت و جین دوايت در خصوص اسلام‌گرایی و نظم بین‌المللی، در صدد مقابله با رادیکالیسم اسلامی از طریق اصلاح و تقویت نقش مشروع دولت در سراسر جهان اسلام است. تلاش‌ها در این راستا، بر منابع فکری مجموعه‌ای از محققان و کارشناسان داخل و خارج از ایالات متحده، به‌منظور ترویج پیگیری تجدد، پیشرفت و توسعه انسانی، و حاکمیت قانون و عقلانیت در سرزمین‌های اسلامی استوار خواهد بود- تحولاتی که برای نظم واقعی در سیستم بین‌المللی بسیار مهم و حائز اهمیت است.

کتاب شناسی

- Lewis, Bernard (1940) *Origins of Isma'ilism: A Study of the Historical Background of the Fatimid Caliphate*. New York: AMS Press.
- Lewis, Bernard (1947) *A Handbook of Diplomatic and Political Arabic*. London: Luzac and Co.
- Lewis, Bernard (1950) *The Arabs in History*. London: Hutchinson's University Library.
- Lewis, Bernard (1961) *The Emergence of Modern Turkey*. New York: Oxford University Press.
- Lewis, Bernard (1963) *Istanbul and the Civilization of the Ottoman Empire*. Norman, Okla: University of Oklahoma Press.
- Lewis, Bernard (1967) *The Assassins: A Radical Sect in Islam*. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Lewis, Bernard (1971) *The Cambridge History of Islam*. Edited by Lewis, Peter M. Holt, and Ann K.S. Lambton. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Lewis, Bernard (1971) *Race and color in Islam*. New York: Harper & Row.
- Lewis, Bernard (1974) *Islam: From the Prophet Muhammad to the Capture of Constantinople. Volume 1: Politics and War*. Translated and edited by Lewis. New York: Harper & Row.
- Lewis, Bernard (1974) *Islam: From the Prophet Muhammad to the Capture of Constantinople. Volume 2: Religion and Society*. Translated and edited by Lewis. New York: Harper & Row.
- Lewis, Bernard (1975) *History: Remembered, Recovered, Invented*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

-
- Lewis, Bernard (1982) *Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Functioning of a Plural Society*. Edited by Lewis and Benjamin Braude. New York: Holmes & Meier Publishers.
 - Lewis, Bernard (1982) *The Muslim Discovery of Europe*. New York: W. W. Norton & Company.
 - Lewis, Bernard (1984) *The Jews of Islam*. Princeton: Princeton University Press.
 - Lewis, Bernard (1987) *Semites and Anti-Semites: An Inquiry Into Conflict and Prejudice*. New York: W. W. Norton & Company.
 - Lewis, Bernard (1988) *The Political Language of Islam*. Chicago: University of Chicago Press.
 - Lewis, Bernard (1990) *Race and slavery in the Middle East: an historical enquiry*. New York: Oxford University Press.
 - Lewis, Bernard (1993) *Islam and the West*. New York: Oxford University Press.
 - Lewis, Bernard (1993) *Islam in History: Ideas, People, and Events in the Middle East*. Chicago, IL: Open Court Publishing Company.
 - Lewis, Bernard (1994) *The Shaping of the Modern Middle East*. New York: Oxford University Press.
 - Lewis, Bernard (1995) *Cultures in Conflict: Christians, Muslims, and Jews in the Age of Discovery*. New York: Oxford University Press.
 - Lewis, Bernard (1995) *The Middle East: A Brief History of the Last 2,000 Years*. New York: Scribner.
 - Lewis, Bernard (1999) *The Future of the Middle East: Predictions*. London: Orion Publishing Group.
 - Lewis, Bernard (1999) *The Multiple Identities of the Middle East*. New York: Schocken Books.
 - Lewis, Bernard (2000) *A Middle East Mosaic: Fragments of Life, Letters and History*. Selected and edited by Lewis. New York: Modern Library.
 - Lewis, Bernard (2001) *Music of a Distant Drum: Classical Arabic, Persian,*

Turkish, and Hebrew Poems. Translated by Lewis. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

- Lewis, Bernard (2001) *The Muslim Discovery of Europe*. New York: W.W. Norton & Company.
- Lewis, Bernard (2002) *What Went Wrong? The Clash Between Islam and Modernity in the Middle East*. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Lewis, Bernard (2003) *The Crisis of Islam: Holy War and Unholy Terror*. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Lewis, Bernard (2004) *From Babel to Dragomans: Interpreting The Middle East*. New York: Oxford University Press.
- Lewis, Bernard (2008) *Islam: The Religion and the People*. Coauthored by Buntzie Ellis Churchill. Indianapolis: Wharton Press.
- Lewis, Bernard (2010) *Faith and Power: Religion and Politics in the Middle East*. New York: Oxford University Press.
- Lewis, Bernard (2011) *The End of Modern History in the Middle East*. Stanford, California: Hoover Institution Press.
- Lewis, Bernard (2012) *Notes on a century: reflections of a Middle East historian*. Coauthored by Buntzie Ellis Churchill. New York: Viking Penguin.

نمایه

- ۱۱ سپتامبر، ۹، ۱۵، ۲۴، ۲۵، ۲۶
ابن هانی، ۱۱۲
آپوزسیون، ۱۳۰
اتحادیه عرب، ۳۸، ۱۶۴، ۱۶۸
اتریش، ۱۳
آتلانتیک، ۱۱۹
احادیث، ۹۱
احزاب دموکرات مسیحی، ۳۳
آخر الزمان، ۱۴۵
آخر الزمانی، ۱۴۹، ۱۵۰
اخشیدی، ۱۱۲
آداره سیاست نژادی، ۱۶۷
ادبیات، ۴۳، ۷۹، ۸۵، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۷،
۱۶۱، ۱۷۰
ادبیات عرب، ۱۱۱، ۱۱۲
آذربایجان، ۲۳، ۱۳۵
ارتش، ۱۶، ۳۳، ۳۴، ۳۷، ۸۳، ۸۴، ۹۷،
۱۲۳، ۱۵۵، ۱۶۴
ارتش مدرن، ۸۴، ۹۷
ارتشهای مزدور، ۸۳
آردن، ۱۷۰
ارتشهای منحن غربی، ۶۶
ارض موعود، ۱۴
ارمنستان، ۲۳، ۶۳
- اروپا، ۱۳، ۵۶، ۶۴، ۶۸، ۷۲، ۷۴، ۷۵،
۸۲، ۸۳، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۷، ۱۱۵، ۱۱۶،
۱۲۷، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۵۶،
۱۶۱، ۱۶۳، ۱۶۷، ۱۶۸
اروپای غربی، ۶۳، ۶۴، ۷۵، ۱۱۵، ۱۵۶
اروپای مرکزی، ۶۳
آریایی، ۱۴۳، ۱۶۰، ۱۶۶
آریحا، ۱۲۳
آزادسازی کویت، ۲۲
آزادی، ۷، ۹، ۱۶، ۲۹، ۳۲، ۳۳، ۶۴،
۶۷، ۶۹، ۷۹، ۸۰، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۳۱،
۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۶۲
ازبکستان، ۲۳، ۱۳۵
آژانس امداد رسانی و کارایی سازمان
ملل، ۱۷۰
اساطیر تاریخی، ۱۴۰
اسپانیا، ۱۳، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۷، ۱۵۶،
۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۳
استانبول، ۳۳، ۵۴، ۸۴، ۱۰۳، ۱۰۴،
۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۱۶، ۱۲۵، ۱۲۷
استرالیا، ۱۳، ۷۳
استفورد، ۹، ۱۰
استیلای مجدد، ۱۳، ۳۱

افغانستان, ۸, ۱۰, ۲۵, ۲۶, ۲۷, ۴۶, ۶۳,	اسرائیل, ۱۶, ۳۶, ۳۷, ۳۸, ۳۹, ۴۰, ۴۱,
۱۴۸, ۱۳۸, ۱۲۴, ۷۳, ۶۸	۴۲, ۴۳, ۴۴, ۴۵, ۴۸, ۵۷, ۵۸, ۵۹, ۶۱,
اقتصاد جهانی, ۸, ۵۵	۶۳, ۶۷, ۶۹, ۷۰, ۷۱, ۷۵, ۷۸, ۱۲۲,
اقتصادهای پیشرفته, ۵۸	۱۳۲, ۱۴۴, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۳, ۱۵۵,
اقلیت قومی, ۵۰	۱۶۴, ۱۶۸, ۱۶۹, ۱۷۲
اقیانوسیه, ۶۴	اسکاتلند, ۵۴
آگوستوس, ۱۱۰	اسکاندیناوی, ۳۳
البشیر, ۱۰۶	اسکندرون, ۴۶
التنکیت و التبکیت, ۱۲۵	اسلام, ۷, ۸, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۲, ۱۳, ۱۴,
الجزایر, ۲۳, ۳۰, ۳۱, ۳۵, ۶۱, ۶۲, ۶۴,	۱۵, ۱۹, ۲۱, ۲۷, ۳۰, ۳۱, ۳۳, ۳۵, ۳۶,
۱۳۲	۵۰, ۷۲, ۷۹, ۸۳, ۸۶, ۹۱, ۹۹, ۱۰۲,
الجزیره, ۱۲۲	۱۰۶, ۱۱۰, ۱۱۸, ۱۲۳, ۱۲۷, ۱۳۹,
آلسعود, ۵۱	۱۴۰, ۱۴۳, ۱۴۷, ۱۴۹, ۱۵۱, ۱۵۲,
العربیه, ۱۲۲	۱۶۱, ۱۶۲, ۱۷۳
القاعده, ۲۷, ۱۵۰	اسلام ایرانی, ۱۴۰
آلمان, ۴۳, ۶۴, ۷۱, ۸۲, ۸۵, ۹۳, ۱۲۰,	اسلام شیعی, ۱۴۰, ۱۴۷
۱۲۴, ۱۲۵, ۱۴۳, ۱۶۰, ۱۶۵, ۱۶۶,	اسلام میانهرود, ۳۳
۱۶۷	اسلامگرایان, ۷, ۸, ۹, ۳۳
آلمان در خاورمیانه, ۱۶۷	اسلامگرایی, ۷, ۸, ۱۰, ۱۷۵
آلمان نازی, ۴۳, ۷۱, ۸۵, ۱۲۰	اسلامی, ۸, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۴, ۱۶, ۱۷,
آلمانیها, ۱۵۵, ۱۶۵	۲۱, ۲۶, ۲۷, ۲۹, ۳۱, ۳۲, ۳۳, ۳۵, ۳۸,
المُتَنَسِّی, ۱۱۲	۶۴, ۷۲, ۷۵, ۷۸, ۷۹, ۸۳, ۸۵, ۸۶, ۸۸,
المعز لدینالله, ۱۱۲	۹۱, ۹۵, ۹۹, ۱۰۸, ۱۱۱, ۱۱۴, ۱۳۸,
المؤید, ۸۷	۱۳۹, ۱۴۰, ۱۴۴, ۱۶۱, ۱۶۸, ۱۷۵,
الیزابت, ۱۱۵	اسماعیلیه, ۸۷, ۸۸
أمان, ۳۵	آسیای مرکزی, ۸, ۲۳, ۵۵, ۷۶, ۱۰۱,
امپراتوری اسلامی, ۳۴	۱۳۴, ۱۴۲
امپراتوری بیزانس, ۱۵۱	اغواگر, ۲۸
امپراتوری عثمانی, ۸, ۴۹, ۵۰, ۷۷,	افراطگرایی, ۱۰, ۴۴
۱۰۵, ۱۱۵, ۱۶۲, ۱۶۴	آفرویدیت, ۱۸
امپراتوری هابسبورگ, ۱۱۵	

اوگاندا، ۱۵۶	امپریالیسم، ۲۵، ۲۷، ۷۲، ۱۳۴
اونروا، ۱۷۰	آمریکا، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۲،
اویغورها، ۲۳	۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۴۹، ۵۲، ۵۳، ۶۳،
ایالات متحده، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۴، ۲۲،	۶۴، ۶۸، ۷۲، ۷۳، ۱۳۵، ۱۵۰، ۱۵۲،
۲۴، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۴۰، ۴۲، ۵۱، ۵۶، ۶۳،	۱۷۳، ۱۵۷
۷۳، ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۲۰، ۱۲۶، ۱۳۵، ۱۵۰،	امید به زندگی، ۵۸، ۶۲
۱۵۷، ۱۷۵	امیرالمومنین، ۱۰۸
ایبسی نیوز، ۲۶	آنا تولی، ۱۴۱، ۱۴۲
آیتالله خمینی، ۲۸، ۹۵	اناجیل، ۱۵۸
ایتالیا، ۴۷، ۷۱، ۱۲۰، ۱۶۳	انتفاضه، ۴۰، ۵۱، ۷۸
ایدئولوژی، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۳۷، ۳۸،	انجمن مطالعات خاورمیانه، ۱۷
۴۶، ۵۷، ۶۸، ۱۵۹	اندونزی، ۷۶
ایدئولوژیهای انقلابی، ۲۹	اندیشکده هوور، ۷، ۹
ایران، ۲، ۵، ۸، ۲۸، ۲۹، ۳۱، ۳۴، ۳۵،	انقلاب، ۲۹، ۵۷، ۶۴، ۶۶، ۸۲، ۸۳، ۸۴،
۴۱، ۴۲، ۴۶، ۵۲، ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۶۱، ۶۴،	۹۵، ۹۶، ۹۸، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۳۳، ۱۴۷،
۶۵، ۶۸، ۷۴، ۸۷، ۹۵، ۱۰۲، ۱۰۶، ۱۰۹،	۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۲
۱۱۲، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۳۷، ۱۳۸،	انقلاب ارتباطات، ۹۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۳۳،
۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴،	انقلاب الکترونیکی، ۹۶
۱۴۶، ۱۴۷، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۵۳	انقلاب ایران، ۶۴، ۹۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹،
ایران اسلامی، ۲۸، ۳۵	۱۵۲
ایرلندی، ۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷	انقلاب روسیه، ۸۴
ایسلند، ۷۷	انقلاب صنعتی، ۸۳، ۹۵
ایشتار، ۱۵۲	انقلاب فرانسه، ۸۲
اینترنت، ۹۶، ۱۱۸، ۱۲۱، ۱۶۸	انقلاب فکری، ۶۶
آیین زرتشتی، ۱۴۵	انگلستان، ۵۴، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۹،
باب، ۸۷، ۹۲، ۱۱۶	انه‌اید، ۱۱۰
بابل، ۱۴۴، ۱۵۱، ۱۵۲	آهریمن، ۱۵۰
بابلیها، ۱۴۶	آوارهای یهودی، ۱۰۳
بازار نفت، ۵۱	اورشلیم، ۹۰، ۱۵۱، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۸،
بازارهای مالی، ۶۲	۱۶۹، ۱۷۳
بازدارندگی، ۴۲، ۵۲	اورشلیم شرقی، ۱۶۹

پادشاهی متحد بریتانیا، ۵۴	بازدارنده، ۴۲، ۱۵۰
پارسه، ۸۹	بازگشت اسلام، ۱۹
پارسیان، ۱۴۴، ۱۴۶، ۱۵۱، ۱۵۷	باشقیرها، ۲۳، ۷۶
پاریس، ۲۴، ۳۷، ۶۴، ۷۷، ۹۶، ۱۰۶، ۱۲۰	بالکان، ۱۰، ۱۶۴
پاکستان، ۶۳، ۷۶، ۱۳۹، ۱۴۸	بیرهای آسیایی، ۶۶
پانسانبی، ۸۹	بیرهای آناتولی، ۵۸
پدر اکاذیب، ۸۹	بحران اسلام، ۱۷۳
پدر تاریخ، ۸۹	بحرین، ۴۶
پدرخوانده، ۱۶، ۱۹	برخورد تمدنها، ۱۲
پرتغال، ۱۳، ۱۶۳	برقه امروزی، ۴۷
پرشیا، ۱۴۲، ۱۴۳	برگهدان، ۱۴۸
پرویاگاندا، ۸۱، ۸۵، ۸۶، ۸۸	برنامه پیشرفت و توسعه ملل متحد، ۶۱
پروپاگانداي مغشوش، ۹۰	بریتانیای کبیر، ۱۵۷
پروتستان، ۸۲، ۱۴۱، ۱۶۹	برید، ۱۱۷
پروتستانها، ۸۲، ۱۰۶، ۱۴۱	بصره، ۵۰
پروتکل‌های بزرگان صهیون، ۹۲	بغداد، ۳۷، ۵۰، ۱۱۲، ۱۶۶
پروس، ۸۴	بلشویک، ۱۰۰
پروناسیامیتور، ۱۴۷	بلشویکها، ۸۴
پُست الکترونیکی، ۹۶	بلندیهای جولان، ۴۵
پوچ، ۶۱، ۹۴، ۱۴۷، ۱۶۰	بنیادگرایان اسلامی، ۷۲
پیامبر اسلام، ۱۴، ۸۷، ۹۱، ۱۱۱، ۱۱۵، ۱۲۸	بنیادگرایی، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۶
پیشینی، ۱۵، ۵۸، ۶۵، ۹۱، ۹۲، ۱۶۰	۳۹، ۴۵، ۶۶، ۷۵
پیشگویی، ۷۱، ۹۲	بوسنی، ۷۴
تاتارها، ۱۳، ۲۳، ۷۶	بیاریتر، ۹۳
تاجیکستان، ۲۳، ۴۶، ۱۳۸	بیالمقدس، ۹۰
تاریخ، ۳، ۴، ۵، ۷، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۵، ۴۳، ۴۸، ۵۰، ۵۳	بیشنگ، ۱۰۱
۷۰، ۷۳، ۷۹، ۸۳، ۸۶، ۹۰، ۹۴، ۹۶، ۹۸	پادشاهان، ۵۵، ۱۰۸
۱۰۴، ۱۰۵، ۱۱۴، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۰	پادشاهی، ۵۰، ۵۱، ۵۴، ۱۰۸، ۱۴۱
	۱۴۲، ۱۴۷
	پادشاهی صفوی، ۱۴۱
	پادشاهی عربستان سعودی، ۵۰

تجددگرایی، ۱۹	۱۴۱، ۱۴۴، ۱۴۷، ۱۵۱، ۱۵۵، ۱۶۱
تجدیدناپذیر، ۵۶	۱۶۲، ۱۶۹، ۱۹۴
تجزیه، ۵۲، ۵۳، ۹۳	تاریخنگار، ۵، ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷
تخت جمشید، ۱۳۹، ۱۴۶	۱۸، ۸۹، ۱۰۴، ۱۵۸
تخریب اراضی، ۵۷	تاریخنگاری، ۹۲، ۱۱۰، ۱۱۳، ۱۱۴
تُرک، ۱۷، ۲۳، ۳۴، ۵۵، ۱۱۵، ۱۷۱	۱۱۵، ۱۱۷، ۱۵۱، ۱۵۲
تُرکان جوان، ۱۱۷، ۱۳۱	تاریخی، ۷، ۱۱، ۱۳، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۳
ترکمستان، ۲۳	۲۴، ۲۹، ۳۵، ۴۷، ۵۵، ۷۵، ۸۸، ۹۰، ۹۲
تُرکها، ۱۳، ۲۳، ۳۴، ۵۴، ۶۸، ۱۰۹	۱۰۰، ۱۰۳، ۱۱۳، ۱۲۷، ۱۳۴، ۱۴۰
۱۴۲	۱۴۴، ۱۴۷، ۱۵۲، ۱۶۰، ۱۶۱
ترکیه، ۹، ۱۶، ۲۹، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۴۰	تایوان، ۶۶
۴۶، ۵۳، ۵۴، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۳، ۶۵، ۶۷	تبریز، ۱۰۶
۶۸، ۷۹، ۱۰۹، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۳۱	تبلیغات، ۵، ۳۲، ۸۱، ۸۲، ۸۴، ۸۵، ۸۶
۱۳۲، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۵۷	۸۷، ۸۸، ۹۰، ۹۳، ۹۴، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹
ترکیه اسلامگرا، ۶۹	۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۱۰
ترور، ۳۵، ۵۴، ۷۹، ۹۷، ۱۳۲	۱۱۱، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۸
تروریست، ۱۵۶	۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴
تروریسم، ۱۵، ۶۵، ۷۳، ۱۳۱	۱۲۵، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۳
تریپولیتانیا، ۴۷	۱۳۴، ۱۳۵، ۱۶۷
تزارها، ۲۳	تبلیغات خاکستری، ۹۰
تساهل، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴	تبلیغات دیداری، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۹
تصاویر، ۱۱۴، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶	تبلیغات دیداری- شنیداری، ۱۲۹
تعزیه، ۱۲۸	تبلیغات سیاسی، ۵، ۸۱، ۸۴، ۸۵، ۱۳۳
تعصب، ۳۱، ۱۲۷، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۵۹	تبلیغات سیاه، ۹۰
۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۳	تبلیغات شفاهی، ۱۰۰، ۱۱۰
تعصب مذهبی، ۳۱، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱	تبلیغاتچی، ۸۸، ۹۳، ۹۴، ۹۶، ۹۹، ۱۱۱
تغییر مذهب، ۱۷۱، ۱۵۹	۱۱۲، ۱۱۳، ۱۲۱، ۱۲۴، ۱۲۷
تفتیش عقاید، ۱۷۱	تبلیغاتچیها، ۸۸، ۹۱، ۹۲، ۹۴، ۹۶، ۹۸
تقلیدی، ۱۲۹	۱۰۱، ۱۱۰، ۱۲۱، ۱۲۸
تلگراف، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۹	تجدد، ۷، ۸، ۱۰، ۶۶، ۶۹، ۷۵، ۱۷۵
تلگراف بیسیم، ۱۱۹	تجددگرایان، ۱۲

- تلگرافها، ۹۲
 تلگرافهای طلعت پاشا، ۹۳
 تلمود، ۱۵۱
 تمدن، ۱۲، ۱۷، ۱۸، ۷۰، ۷۷، ۷۸، ۱۳۹، ۱۵۲
 تهران، ۴، ۱۰۶، ۱۲۷، ۱۴۶
 تهمت خون، ۱۶۵، ۱۶۸
 تورات، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۵۱
 توسعه منابع انسانی، ۵۸
 توسعطلبی، ۵۰، ۱۴۸
 توسکنانی، ۱۴۲
 تولید ناخالص داخلی، ۶۱
 تولید ناخالص ملی، ۷۰
 تونس، ۴۱، ۴۷، ۵۳، ۵۸، ۶۲
 تناثر، ۸۵، ۱۲۶، ۱۲۷
 تفوکر اتیک، ۶۹
 ثنویت، ۱۴۳، ۱۴۴
 جادوی همدلانه، ۱۲۹
 جاسوسی، ۹۳
 جعفرخان از فرنگ آمده، ۱۲۷
 جعل، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۱۰۷
 جعلیات، ۹۱، ۹۲
 جمهوری اسلامی ایران، ۲۹، ۹۹
 جمهوری خودگردان، ۷۶
 جمهوری فرانسه، ۸۳، ۸۴، ۱۲۶
 جمهوریهای شوروی سابق، ۵۵، ۱۳۸
 جنبش زنان، ۶۸
 جنگ، ۷، ۸، ۱۱، ۱۴، ۱۶، ۲۲، ۲۵، ۲۷، ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۲، ۵۳، ۶۵، ۶۷، ۷۲، ۷۳، ۷۷، ۷۹، ۸۲، ۸۳، ۸۷، ۸۸، ۹۰، ۹۲
- ۹۵، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۶، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۶، ۱۲۸، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۴۱، ۱۵۰، ۱۵۳، ۱۵۵، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰
 جنگ ۱۹۶۷، ۱۶۸، ۱۷۰
 جنگ جهانی اول، ۴۹، ۱۱۹، ۱۲۸
 جنگ جهانی دوم، ۱۶، ۴۰، ۹۰، ۱۲۰
 ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۵۵
 جنگ خلیج (فارس)، ۴۰، ۵۰
 جنگ داخلی، ۴۸، ۵۲، ۹۸
 جنگ سرد، ۷، ۲۲، ۴۰، ۷۳، ۹۵، ۹۷، ۱۲۰، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۵۰، ۱۶۲
 جنگ مقدس، ۷۲
 جنگها، ۷۶، ۱۱۱، ۱۱۵
 جنگهای صلیبی، ۱۳، ۳۱، ۷۲
 جهاد، ۱۴، ۳۱، ۳۹، ۷۲، ۸۳، ۱۱۵
 جهادیهها، ۲۷
 جهان اسلام، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۲۱، ۲۶، ۲۷، ۷۶، ۷۸، ۸۷، ۱۰۲، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۴، ۱۳۴، ۱۵۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۷۳، ۱۷۵
 جهان آنگلو ساکسون، ۱۷
 جهان عرب، ۱۶، ۲۳، ۳۶، ۴۳، ۴۸، ۶۱، ۷۰، ۸۴، ۱۰۶، ۱۳۴، ۱۳۷، ۱۴۲، ۱۴۹، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۸
 جهان غرب، ۱۲، ۳۷، ۹۵، ۱۰۹، ۱۳۷، ۱۵۷، ۱۶۸
 جهان کمونیستی، ۷
 جهان مسیحیت، ۱۲، ۳۱، ۱۰۸، ۱۷۳
 جهانیگرایی، ۱۲

خاورمیانه، ۳، ۴، ۵، ۸، ۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳،
 ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۴، ۳۷، ۳۹، ۴۸،
 ۵۵، ۵۶، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۴، ۶۵، ۶۶،
 ۶۷، ۶۸، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۷،
 ۷۸، ۸۰، ۸۱، ۸۶، ۹۴، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۲،
 ۱۰۳، ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۰،
 ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷،
 ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۷،
 ۱۳۸، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۵۳، ۱۶۵، ۱۶۶،
 ۱۷۳، ۱۹۴

خاورمیانه اسلامی، ۱۰۲، ۱۰۳

خدمت نظامی اجباری، ۸۲، ۸۳، ۸۴
 خصوصیسازی، ۶۲

خط میخی، ۱۰۰

خطابه، ۱۱۸

خطبه، ۱۱۸، ۱۲۳

خلفای فاطمی اسماعیلی، ۸۶، ۱۱۲

خلفای قاهره، ۸۶

خلوص خون، ۱۵۹

خلیفه، ۸۷، ۱۰۸

خلیفه الله، ۱۰۸

خُمینیسیم، ۲۹

دارفور، ۱۷۲

داریوش بزرگ، ۸۹

داعی، ۸۶، ۸۷

داعی الدعاء، ۸۷

دانشگاه استانبول، ۱۲۵

دانشگاه پرینستون، ۱۸، ۱۷۳

دراز سَری، ۱۶۰

دُروزیها، ۴۹

دروغ در زمان جنگ، ۸۹

جوامع باز و بسته، ۹۵

چچنها، ۲۳

چچنیها، ۷۶

چرکسها، ۲۳

چندپاره شدن، ۷۲

چین، ۸، ۲۳، ۲۸، ۷۲، ۷۵، ۷۶، ۷۷،

۱۰۱، ۱۰۲، ۱۳۵

حج، ۱۱۶

حدیث، ۹۱، ۹۲

حزب الله لبنان، ۱۴۹

حزب بعث، ۵۰، ۱۶۷

حزب عدالت و توسعه، ۳۳، ۶۸

حزب نازی، ۱۶۷

حسین بن علی، ۱۲۸

حق تعیین سرنوشت، ۵۳

حقوق بشر، ۳۸

حکومت، ۱۰، ۱۴، ۱۷، ۲۱، ۲۶، ۳۰،

۳۱، ۳۴، ۳۷، ۴۲، ۴۵، ۴۸، ۴۹، ۵۲، ۶۱،

۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۷، ۶۹، ۷۱، ۷۶، ۸۲، ۸۳،

۸۷، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴،

۱۰۶، ۱۱۵، ۱۳۱، ۱۴۳، ۱۴۷، ۱۴۸،

۱۵۱، ۱۵۶، ۱۶۲، ۱۶۶، ۱۶۹

حکومت اسلامی، ۱۴۸

حکومتها، ۲۹، ۳۰، ۶۵، ۶۷، ۱۱۷، ۱۲۶،

۱۳۵

حلب، ۱۱۲

حماس، ۱۴۸

حملات ۱۱ سپتامبر، ۲۶، ۲۷

حملات تروریستی، ۱۵، ۲۴، ۲۶

خاور دور، ۵۶، ۱۰۱، ۱۰۲

- دعوة، ۸۷
دمشق، ۳۷، ۴۹، ۱۶۵
دموکراسی، ۱۶، ۲۹، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۵، ۴۸، ۵۴، ۶۶، ۷۴، ۷۹، ۹۸
ده فرمان، ۸۹
دورنگار، ۹۶، ۱۲۱
دولت، ۸، ۳۴، ۳۶، ۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۸، ۴۹، ۵۴، ۶۱، ۶۲، ۸۵، ۸۷، ۹۵، ۹۷، ۱۰۴، ۱۰۷، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۴۲، ۱۴۶، ۱۵۵، ۱۶۶، ۱۷۵، ۱۶۹
دولت ویشی، ۱۶۶
دولتگرایی، ۶۲
دولتهای، ۸، ۳۹، ۵۲، ۵۳، ۵۷، ۶۱، ۷۱، ۷۷، ۸۵، ۸۷، ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۶۲
دولتهای اسلامی، ۱۶۲
دولتهای نفتی، ۵۲، ۵۷، ۶۱
دولیکوسفالی، ۱۶۰
دیداری - شنیداری، ۱۲۴، ۱۲۸
دیکتاتوری، ۸، ۴۶
دین، ۱۳، ۲۹، ۳۳، ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۴۳، ۵۰، ۷۱، ۷۲، ۸۱، ۸۶، ۱۴۳، ۱۴۴
دیوار برلین، ۷، ۲۴
رادیو ایران، ۱۲۰
رایش سوم، ۹۰، ۱۶۰، ۱۶۵
رش گالوتا، ۱۵۱
رُم، ۳۷
روابط بینالملل، ۲۱
روزنامه، ۹۱، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۲۵، ۱۰۷
- روزنامه فرانسوی قسطنطنیه، ۱۰۴
روزنامهنگاران، ۱۰۵، ۱۱۰
روزنامهها، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۲۶، ۱۴۷
روسیه، ۱۳، ۲۳، ۲۴، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۹۲، ۱۰۵، ۱۲۰، ۱۳۵، ۱۴۷
رومانی، ۱۳۵
ریشههای خشم مسلمانان، ۱۲
زبان، ۱۷، ۲۳، ۴۳، ۵۴، ۷۲، ۸۲، ۸۵، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۱۰، ۱۱۷، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۲۸، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۸، ۱۵۲، ۱۶۰، ۱۶۶، ۱۷۱
زبان اوستی، ۱۳۹
زبان فارسی، ۲۳، ۱۰۳، ۱۰۷، ۱۲۰، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱
زبان گفتاری، ۱۱۷، ۱۱۹
زبانهای ترکی، ۷۶، ۱۳۴، ۱۳۸
زبانهای هندواروپایی، ۱۳۸
زرادخانه، ۵۱
زرتشتیان، ۱۴۳
زنان، ۱۰، ۱۸، ۲۸، ۳۵، ۵۸، ۶۲، ۶۷، ۶۸، ۷۸، ۱۲۶، ۱۵۶
زیارت، ۱۶۹
ژاپن، ۶۶، ۶۷، ۷۱، ۷۳
ژزوئیتها، ۱۰۶
سازش، ۱۶، ۳۳، ۳۹، ۵۰، ۵۴
سازمان آزادیبخش فلسطین، ۴۰، ۴۱
سازمان دعوت، ۸۷
سازمان کشورهای آمریکایی، ۳۸
سازمان ملل متحد، ۱۶۸

سیرنائیک، ۴۷	سازمان وحدت آفریقا، ۳۸
سیسیل، ۱۳	ساف، ۴۰
سیف الدوله، ۱۱۲	سامی، ۱۴۳، ۱۶۰، ۱۶۷
سینما، ۱۲۸، ۱۲۹	سانسکریت، ۱۴۳، ۱۶۰
شاه، ۱۱، ۶۴، ۹۶، ۱۰۹، ۱۴۱، ۱۴۶، ۱۴۸، ۱۴۷	سانسور، ۴۳، ۶۴، ۱۲۱
شاه لیر، ۱۱	سخنپراکتی، ۱۱۹، ۱۲۰
شَبَّات، ۱۵۸	سربازی، ۱۶، ۸۲، ۹۸
شبه جزیره ایبری، ۱۳	سرکوب، ۸، ۲۹، ۳۵، ۴۷، ۵۱، ۵۲، ۵۴، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۳، ۹۵، ۹۷، ۱۴۹، ۱۶۸
شرح مصائب، ۱۲۸	سرمایه‌گذاری، ۵۸، ۶۲، ۷۳
شرح مقدس، ۳۲، ۸۳	سزار، ۱۴
شرق در حال تغییر، ۷۰	سطح زندگی، ۵۸، ۶۳
شرق‌شناسان، ۱۴۶، ۱۷۳	سکولار، ۹، ۱۹، ۲۹، ۳۳، ۳۴، ۳۶
شریعت، ۳۰، ۳۵	سکولارها، ۳۴
شعر، ۱۱۰، ۱۱۳، ۱۱۷، ۱۲۸، ۱۳۰	سلاح‌های غیرمتعارف، ۵۲
شُعرا، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۵، ۱۱۷	سلیمان قانونی، ۱۳، ۱۱۵
شکسپیر، ۱۱، ۱۲۷	سنگاپور، ۶۶
شمال آفریقا، ۱۳، ۶۱، ۶۲، ۶۴، ۱۰۸، ۱۳۳، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۶۶	سُنّی، ۳۵، ۵۰، ۸۶، ۸۷، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۸
شوانیتز، ۱۶۷	سوادآموزی، ۵۸، ۱۰۱
شیرین کردن آب، ۶۰	سواستوپول، ۱۱۶
شیطان، ۲۸، ۱۴۴، ۱۵۰، ۱۵۲	سودان، ۳۰، ۳۱، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۱۰۰، ۱۱۲
شیطان بزرگ، ۲۸، ۱۵۰، ۱۵۲	سوریه، ۱۳، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۲، ۵۳، ۵۵، ۵۹، ۶۲، ۷۰، ۱۰۶، ۱۱۲، ۱۲۱، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۴۸، ۱۵۱، ۱۵۸، ۱۶۶
شیطان کوچک، ۱۵۲	
شیطان‌صفتی، ۱۵۸	
شیطانی، ۹۴، ۱۴۶، ۱۵۰، ۱۵۷، ۱۶۵	
شیعه، ۳۵، ۵۰، ۱۱۴، ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۸، ۱۴۹	سوسیالیسم، ۱۳۳
صلاح‌الدین، ۱۱۵	سوماترا، ۷۷
	سومالی، ۸، ۲۶، ۴۸، ۵۶
	سیحون، ۱۰۲

۱۴۳, ۱۴۸, ۱۵۳, ۱۵۶, ۱۶۲, ۱۶۶,	صلح, ۴, ۳۷, ۳۸, ۴۰, ۴۱, ۴۲, ۴۳,
۱۷۳, ۱۹۴	۴۴, ۴۵, ۶۲, ۶۳, ۶۴, ۶۹, ۷۰, ۷۱, ۷۴,
غیرنظامیان, ۳۵, ۱۶۶	۷۸, ۸۰, ۸۴, ۱۴۹, ۱۵۰
فاشیست, ۷۴, ۱۲۰, ۱۲۹, ۱۶۷	صلحطلب, ۳۱
فاطمیان, ۸۶, ۸۷, ۸۸, ۱۱۲, ۱۱۳,	صهیونیستها, ۷۰
۱۱۵, ۱۲۳	صهیونیسم, ۷۲, ۱۵۵
فتحنامه, ۱۱۵	ضربه ناگهانی به دولت, ۱۴۷
فدرالیسم, ۲۳, ۵۴	طالبان, ۶۸
فرانسه, ۱۳, ۱۴, ۲۱, ۲۳, ۲۴, ۶۴, ۸۳,	طرابلس غرب, ۴۷
۸۴, ۹۲, ۱۰۳, ۱۰۴, ۱۰۵, ۱۰۷, ۱۰۸,	طلعت پاشا, ۹۲
۱۲۰, ۱۲۴, ۱۳۴, ۱۳۸, ۱۴۲, ۱۴۷,	عباسیان, ۸۶, ۹۰, ۱۱۲, ۱۲۳
۱۶۴, ۱۶۵, ۱۶۶	عبدالحمید دوم, ۱۱۷, ۱۲۵
فرقه, ۱۱۴, ۱۳۱	عبدالملک, ۹۰
فرقه‌گرایی, ۵۳	عثمانیهای جوان, ۱۳۱
فرهنگ غرب, ۱۸, ۲۸	عدن, ۲۳, ۱۳۱
فروپاشی, ۲۲, ۴۰, ۴۸, ۴۹, ۵۲, ۷۶,	عراق, ۸, ۱۰, ۱۶, ۲۲, ۲۵, ۲۷, ۴۶,
۹۵, ۱۳۳, ۱۳۴	۴۸, ۴۹, ۵۲, ۵۳, ۵۵, ۵۷, ۵۹, ۶۲, ۶۴,
فلسطین, ۱۳, ۴۰, ۴۱, ۴۵, ۴۹, ۵۹,	۷۳, ۷۹, ۹۵, ۱۰۲, ۱۱۲, ۱۳۹, ۱۴۰,
۷۱, ۱۳۱, ۱۳۲, ۱۵۱, ۱۶۸, ۱۶۹, ۱۷۰,	۱۴۳, ۱۴۸, ۱۵۱, ۱۶۶
۱۷۲	عربستان سعودی, ۸, ۲۲, ۵۱, ۵۲, ۵۵,
فلسطین تحت قیمومت, ۱۳۱, ۱۷۰	۶۰, ۶۱, ۶۲, ۶۵, ۱۴۸
فلسطینیها, ۳۸, ۴۲, ۴۳, ۱۷۰	عکاسی, ۱۲۴, ۱۲۵
فناوری, ۲۵, ۵۱, ۵۶, ۵۹, ۶۰, ۶۶, ۶۷,	علوی, ۴۹
۶۹, ۷۰, ۷۱, ۷۳, ۷۷, ۹۵, ۹۶, ۱۰۱,	علویها, ۴۹
۱۰۲, ۱۰۳, ۱۱۶, ۱۱۸, ۱۲۴	عملیات تروریستی, ۳۵, ۵۱, ۱۳۲
فنلاند, ۶۱	عید پاک, ۱۵۹
فوتبال, ۳۸	عیسی مسیح, ۱۴
قانون اساسی, ۳۳, ۵۴, ۱۱۰	غرب, ۱۵, ۱۷, ۱۸, ۱۹, ۲۱, ۲۵, ۲۷,
قاهره, ۳۷, ۸۴, ۸۶, ۸۷, ۱۰۴	۳۲, ۴۶, ۴۹, ۵۵, ۶۵, ۶۶, ۶۸, ۷۲, ۷۵,
قَبَّةُ الصَّخْرَةِ, ۹۰, ۹۱	۸۲, ۸۵, ۱۱۷, ۱۱۹, ۱۲۰, ۱۴۲,
قبرس, ۷۴, ۱۲۷, ۱۳۱	

کشورهای عربی، ۳۴، ۴۱، ۴۶، ۴۷، ۵۲، ۵۳، ۵۸، ۶۱، ۶۲، ۶۸، ۶۹، ۷۳، ۱۰۶، ۱۲۰، ۱۷۰	قبطیها، ۷۲
کلیسا، ۸۷، ۹۹، ۱۲۷، ۱۷۱	قتلعام، ۱۵۱
کلیسای غربی، ۸۲	قرابت خونی، ۹۷
کلیسای کاتولیک رُم، ۸۱، ۸۲	قرآن، ۲۸، ۳۵، ۱۶۲
کلیسای کاتولیک شرقی، ۸۱	قرقیزستان، ۲۳
کلیسایی، ۳۱، ۹۹، ۱۴۱	قرون وسطی، ۱۳، ۱۶، ۷۷، ۹۶، ۱۰۲
کمالیستی، ۹	۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۳۰، ۱۵۹، ۱۷۱
کمالیسم، ۲۹	قزاقستان، ۲۳
کمکهای مالی، ۶۳	قصر، ۱۲۳، ۱۲۵
کمونیست، ۷۴، ۱۶۷	قضیه دریفوس، ۱۶۵
کمونیستی، ۲۸، ۳۲، ۸۵، ۹۵	قطر، ۶۱، ۱۲۲
کمونیسم، ۷	قطعنامه سازمان ملل، ۱۶۹
کنفرانس مونیخ، ۱۶۶	قفقاز جنوبی، ۲۳، ۵۳
کُنگره ترویج ایمان، ۸۱	قَلَقَشَنَدی، ۱۱۳
کودتا، ۱۴۷	قوم هان، ۷۶
کوروش، ۵، ۱۳۷، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۱	قومیت چینی، ۷۶
کویت، ۲۲، ۴۶، ۶۱، ۱۴۹	کاتالوگ، ۱۴۸
گاز، ۵۶، ۵۹	کاتولیک، ۸۱، ۸۲، ۱۰۶، ۱۴۱، ۱۶۹
گاندی، ۷۸	کاتولیکها، ۸۲، ۱۰۶، ۱۴۱
گرایشات تجزیهطلبانه، ۴۹	کارتون، ۱۲۵
گرجستان، ۲۳، ۱۳۹	کاستیلی، ۱۴۲
گردشگری، ۶۵، ۱۷۰	کافور، ۱۱۲
گفتگوی ماکیاولی و منتسکیو در	کالج شالم، ۱۷۳
دوزخ، ۹۳	کانادا، ۷۳، ۱۱۹
گودشه، ۹۳	گُرد، ۵۳، ۶۴
گوشه‌های مرتبط، ۵۳	گُردها، ۵۰، ۵۳، ۵۴
لابی، ۱۵۷	کریسمس، ۱۶۹
لابی یهودی، ۱۵۷	کریمه، ۱۱۶
	کشورهای خلیج فارس، ۴۱، ۵۷

- لادینو، ۱۰۵
 لبنان، ۱۹، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۲، ۵۳، ۷۰، ۷۲، ۱۰۳، ۱۰۶، ۱۴۸
 لطفی، ۱۰۵
 لقبگذاری، ۱۰۷، ۱۰۸
 لندن، ۱۱، ۱۴، ۲۴، ۳۷، ۷۷، ۱۱۵، ۱۲۰
 لتین، ۸۴، ۱۶۲
 لهستان، ۱۳۵
 لورنس عربستان، ۷۰
 لوئیس، ۳، ۴، ۵، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۱۷۳، ۱۹۴
 لیبرال، ۱۶، ۲۹، ۳۶، ۷۴، ۱۲۷، ۱۴۸، ۱۵۶
 لیبرال دموکراسی، ۲۹
 لیبریا، ۵۶
 لیبی، ۴۷، ۵۷، ۶۱، ۶۵
 ماریسی، ۱۰۶
 ماشین چاپ، ۸۲، ۱۰۲، ۱۰۴
 ماورای اردن، ۴۹
 ماورای قفقاز، ۲۳، ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۱۳۴
 مبلغان مذهبی، ۸۱، ۱۰۶
 مجمع الجزائر، ۵۲
 مجوز قتل، ۱۴
 محمد (ص)، ۱۴، ۱۶۵
 محور آریایی - نوردیک، ۱۶۶
 محور شرارت، ۲۷
 مداخله، ۲۱، ۲۵، ۴۸، ۵۰، ۷۷، ۱۶۹
 مداخله خارجی، ۲۵، ۵۰، ۷۷
 مداخله نظامی، ۲۵، ۱۶۹
 مدرسه، ۸۱، ۸۴
 مدرسه تبلیغات، ۸۱، ۸۴
- مدرنیزاسیون، ۶۶، ۱۲۵
 مدرنیزم، ۹، ۱۷
 مدینه، ۱۶۹
 مذهبی، ۸، ۱۰، ۱۹، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۴، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۷۲، ۷۵، ۸۶، ۸۹، ۹۱، ۹۳، ۹۴، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۹، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۴۵، ۱۵۸، ۱۶۰، ۱۶۵، ۱۶۹، ۱۷۱
 مراد دوم، ۱۲۳
 مراکش، ۵۳، ۵۸، ۶۲، ۱۰۷
 مردخای، ۱۵۲
 مردوخ بابلی، ۱۵۲
 مساجد، ۲۹، ۱۱۸
 مسامحه بیخطر، ۲۵
 مسجد، ۹۰، ۱۱۷، ۱۱۸
 مسلمان، ۱۴، ۲۳، ۲۹، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۶۲، ۶۴، ۶۷، ۶۸، ۷۳، ۷۶، ۷۸، ۷۹، ۸۳، ۹۱، ۹۹، ۱۰۸، ۱۳۹، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۸، ۱۵۲، ۱۵۹، ۱۶۵
 مسلمانان، ۷، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۸، ۲۳، ۳۰، ۳۱، ۳۳، ۳۶، ۵۰، ۷۵، ۷۶، ۷۸، ۷۹، ۸۱، ۹۹، ۱۰۳، ۱۱۶، ۱۵۳، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۹، ۱۷۳
 مسیحیان، ۱۴، ۱۸، ۳۱، ۳۳، ۷۲، ۷۵، ۸۱، ۸۲، ۱۰۳، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۹، ۱۷۱
 مسیحیت، ۱۳، ۳۱، ۷۴، ۸۱، ۹۹، ۱۰۸، ۱۱۴، ۱۲۳، ۱۲۷، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۴۶

موصل، ۵۰	۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۲
موعودگرایی، ۱۴۵	۱۶۳
میراث پیشاز اسلام، ۱۴۳	مسیحیت آرتدوکس، ۷۴
میسون، ۸۵	مشرق زمین، ۱۱، ۱۳
میسونری، ۸۱	مشکل از کجا آغاز شد؟، ۱۵، ۱۷۳
میهن، ۱۲۷	مصر، ۸، ۹، ۱۳، ۱۷، ۲۱، ۳۰، ۳۱، ۳۵
میهندوستان، ۴۹	۴۶، ۴۷، ۵۲، ۵۹، ۶۲، ۶۳، ۷۰، ۷۲، ۸۴
میهندوستی، ۵۵، ۱۳۷	۹۱، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۲۰
نابلتون، ۲۱، ۲۲، ۸۳، ۸۴، ۹۳	۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۲، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۳
نابلتون سوم، ۹۳	۱۴۸، ۱۵۱
ناتو، ۱۵۷	مصیبت، ۱۲۸
نازیسم، ۱۳۳	مطالعات خاور نزدیک، ۱۷۳
ناسیونال سوسیالیسم، ۱۳۳	مطالعات شرقشناسی، ۱۱
نبرد وارنا، ۱۲۳، ۱۲۴	مطبوعات، ۳۳، ۹۶، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۱۹
نرخ تولد، ۶۳	۱۲۵، ۱۲۶
نزاعطلبی، ۳۱	مغازی، ۱۱۵
نژاد، ۵، ۴۲، ۵۵، ۱۴۳، ۱۵۵، ۱۶۰	مکانیزاسیون، ۸۳
۱۶۱، ۱۶۶	مکتوب، ۸۹
نژادپرستی، ۱۶۰	مکه، ۱۱۶، ۱۶۹
نژادی، ۹۹، ۱۰۰، ۱۵۵، ۱۵۹، ۱۶۰	ملکه انگلستان، ۱۱۵، ۱۲۵
۱۷۱	ملوک الطوائفی، ۴۹
نظم وهابی، ۵۱	ملیت، ۵۲، ۱۰۹، ۱۳۸، ۱۴۲
نفت، ۴۸، ۵۵، ۵۶، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۵	ملیگرایی، ۵۴، ۱۱۰، ۱۳۳، ۱۳۷
۷۱، ۷۳	ملیگرایی گُردی، ۵۴
نفرین نفت، ۶۲	منابع آبی، ۵۹، ۶۰
نماد، ۳۵، ۱۱۶، ۱۵۰، ۱۵۱	منابع تجدیدپذیر، ۵۷
نمادها، ۱۲۳	منابع نفت، ۵۶، ۵۷
نمایش، ۱۱، ۲۱، ۳۰، ۴۱، ۵۴، ۷۸	مناقشه اعراب-اسرائیل، ۲۵
۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۹۴	مهاجرت نیروی کار، ۵۶، ۶۳
نمونه ستونی، ۱۵	موازنه، ۵۵
نویبا، ۱۱۲	موریتانی، ۱۰۰

وزارت تبلیغات و روشننگری عمومی	نوشتاری، ۹۰، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲
رایش سوم، ۸۵	نوگرایی، ۶۹
وقایع‌نویس، ۱۱۵	نوئن، ۱۱۹
ولز، ۵۴	نیروهای محور، ۴۰، ۷۱، ۱۲۰
ویرژیل، ۱۱۰	نیل، ۵۹، ۶۰، ۹۱، ۱۱۸، ۱۳۱، ۱۳۳
یمن، ۸، ۵۳	نیویورک تایمز، ۱۷۳
یهودیان، ۱۸، ۳۳، ۳۶، ۳۷، ۴۳، ۷۲	هامان، ۵، ۱۳۷، ۱۵۱
۷۵، ۸۱، ۱۰۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۵۰، ۱۵۲	هرجومرج، ۴۸، ۷۳، ۸۰
۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰	هرودوت، ۸۹
۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹	هلند، ۱۴
۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲	هند، ۸، ۱۳، ۲۵، ۷۲، ۷۵، ۷۶، ۱۰۳،
یهودیت، ۱۰۰، ۱۲۳، ۱۲۷، ۱۴۵، ۱۴۶	۱۴۲، ۱۳۸، ۱۰۷
۱۴۹، ۱۵۹	هویت، ۳۶، ۴۹، ۵۲، ۵۴، ۵۵، ۱۰۹،
یهودیستیزی، ۵، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷	۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۲
۱۵۸، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۵	هویت ایرانی، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۲
۱۶۶، ۱۶۸، ۱۷۱، ۱۷۲	هویت ملی، ۱۴۱
یوگسلاوی، ۴۸، ۷۲	هیتلر، ۴۳، ۷۸، ۱۶۵، ۱۶۶
یونان، ۱۳۷	وابستگی، ۵۶
یونانیها، ۹۱، ۱۰۳، ۱۵۷	واحد‌های سیاسی خودگردان، ۷۶
یونسکو، ۱۷۰	واشینگتن، ۲۲، ۳۷، ۱۷۳
بیلدیز، ۱۲۵	واقع‌گرایی، ۵۴
	وحدت دره نیل، ۴۶

نقد کتاب انجمن مطالعات آفریقا و خاورمیانه (ASMEA)

خواندن کتاب جذاب و روشنگر پایان تاریخ مدرن در خاورمیانه، اثر برنارد لوئیس، اندیشمند برجسته مطالعات خاورمیانه، به همه دانشجویان، محققان، و سیاست‌گذارانی که در صدد درک صحیح شرایط خاورمیانه همیشه در حال تغییر، خصوصاً وضعیت کنونی، هستند اکیداً توصیه می‌شود. برنارد لوئیس در این کتاب نیز همچون تمام تألیفات خود، فرهنگ و سیاست خاورمیانه را به صورت ملموس و جذاب‌تری برای خواننده تجسم می‌بخشد ضمن اینکه اختلافات متعدد مغفول مانده در تفسیر مفاهیم بین غرب و شرق را به معرض نمایش می‌گذارد.